

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ У ВНЗ

Постановка проблеми. Реалізація системою вищої освіти України ідей Болонського процесу та Рекомендацій Ради Європи у вивченні і викладанні англійської мови вимагає від сучасного навчального процесу у ВНЗ орієнтації на розвиток активної творчої особистості фахівця, який вільно володіє писемним мовленням на рівні ефективного розв'язання професійних завдань.

Актуальність поставленої проблеми також підтверджується й практичною роботою у ВНЗ. Дослідження вихідного рівня сформованості вмінь писемного мовлення студентів І курсу показують, що він не завжди відповідає вимогам вузівських програм. Уміння передавати змістовну інформацію у тексті, логічно-послідовно викладати думки на письмі, оформлювати його структурно-композиційну основу виявляються розвинутими недостатньо, а уміння корегувати і вдосконалювати написане – майже зовсім відсутніми. Спостереження за процесом навчання писемного мовлення свідчать про те, що недостатньо уваги приділяється використанню інтерактивних форм навчання, формуванню комунікативної компетенції та інтегрованому навчанню писемного й усного мовлення.

Зв'язок з найважливішими практичними завданнями. Розвиток писемного мовлення в процесі навчання у ВНЗ є питанням принципового значення. Саме «вправність і грамотність писемного мовлення є тим індикатором, який визначає свідому готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності, його подальшого особистого розвитку й активної участі в житті суспільства» [2, с. 65]. Відповідно до Програми з англійської мови для професійного спілкування майбутні фахівці повинні бути компетентними у розв'язанні кола професійних завдань як засобами писемного, так і усного мовлення [3, с. 3]. Отже вектор у викладанні англійської мови студентам різних спеціальностей має бути спрямованим на розвиток достатнього рівня володіння писемним мовленням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що студент набуває знань і вмінь у ході координованої викладачем взаємодії студентів у сумісній мовленнєвій діяльності. Окремі питання інтерактивного навчання писемного мовлення вже розглядалися в сучасній педагогіці, психології та методиці викладання іноземних мов.

Зокрема, вітчизняними педагогами досліджено дидактичні проблеми удосконалення форм і методів навчання студентів і формування їхньої професійно-педагогічної спрямованості, соціально-психологічні й дидактичні умови використання групових та індивідуальних форм навчання (М. Артюшина, О. Балаєв, Т. Васильєва, О. Вербицький, В. Д'яченко, Т. Іванова, З. Ярликова, та ін.). Психологами розглянуто механізм групової взаємодії в інтерактивному навчанні іноземної мови (Я. Гольдштейн, Т. Тихонова, Т. Яценко та ін.).

У методиці розглянуто різні аспекти навчання писемного мовлення: 1) особливості організації навчання писемного мовлення на початковому етапі ВНЗ (Т. Глазунова, Г. Демиденко, О. Долгіна, Т. Єналієва, Р. Похмелкіна); 2) навчання написання конкретних жанрів: твір-роздум, твір-опис, твір-пояснення, твір-аргументація твір-розповідь (Х. Армініян, Є. Бабушис, О. Горбунов, М. Захаренкова, Є. Калініна, К. Яценко та ін.); 3) розвиток певних умінь писемного мовлення: конспектування (В. Мишечкіна), рецензування (О. Сальникова), корекції помилок та їх попередження (Л. Назіна, В. Татієва), самоконтролю (С. Тищенко); 4) навчання послідовності письмового висловлення думок (Я. Колкер).

У зарубіжній методиці досліджено питання організації роботи з текстом на різних

етапах його написання (С. Boardman, J. Frydenberg, D. Hall, A. Hogue, R. Jordan, A. Oshima, S.A.Pastva, J.M.Reid, A.M.Salak та ін.), методики корегування і редагування писемних висловлювань (D. Ferris, J. Lane, E. Lange, V. Ruggiero, A. Winkler та ін.), використання інтерактивних форм навчання писемного мовлення (W. Bishop, D. Byrne, D. George, T. Haring-Smith, A. Rothkegel, P. Ur та ін.).

Попри наявності великої кількості методичних досліджень відсутніми виявились спеціальні розробки, присвячені систематизації форм і методів інтерактивного навчання писемного мовлення англійською, що негативно позначається у практиці формування комунікативної компетенції.

Отже, **метою** нашої **статті** ми вважаємо з'ясування значення інтерактивного підходу до навчання писемного мовлення англійською у вдосконаленні професійної підготовки майбутніх педагогів, а **завданнями**, підпорядкованими її досягненню, є: аналіз механізмів оволодіння англійським писемним мовленням за інтерактивної організації навчання; розгляд співвідношення усного і писемного мовлення у складі комунікативної компетенції; систематизація форм і методів інтерактивного навчання писемного мовлення англійською.

Виклад основного матеріалу. Вирішення поставлених завдань потребує розгляду механізму навчання писемного мовлення. Аудіювання, говоріння, читання і письмо людина зазвичай використовує у рідній мові, не замислюючись. Але наукові досягнення показують, що при навчанні іноземної мови автоматичного переносу цих умінь з рідної мови в іноземну не відбувається за лівопівкульової, логічно налаштованої організації навчального процесу. [4, с. 293] Тому дуже важливо навчати тому, як говорити, слухати, читати й писати максимально повторюючи інтерактивну модель засвоєння рідної мови.

Усі вміння, що складають комунікативну компетенцію, діляться на рецептивні (аудіювання і читання) та продуктивні (письмо і говоріння). У ситуаціях життєвої комунікації зазвичай одночасно використовується два і більше умінь, наприклад, телефонна розмова може включати слухання, говоріння, письмо.

Існує багато спільного між продуктивними вміннями говоріння і письма. Як вправи на говоріння, так і письмові пропонують будувати правильні за структурою речення в рамках лексичного мінімуму і граматичної теми, що вивчаються на занятті. Це у свою чергу гальмує процес навчання того, як говорити та писати вільно і правильно. Практика вільного письма за іншими некомунікативними методами реалізується більшою мірою тільки під час написання творів, есе, резюме, оглядів, але перелічені види роботи не можуть підготувати до створення того різноманіття текстів, які стануть майбутнім фахівцям у нагоді у подальшій роботі.

Письмове мовлення майбутніх педагогів має базуватися на підпорядкованих йому вміннях: добирати адекватні засоби для побудови відповідей на послання, запрошення, запити, інструкції, нотатки, доповідні, рапорти та ін.; планувати зміст письмового тексту; мати чітке уявлення про головну ідею і мету тексту; групувати думки у логічній, лінійній послідовності з дотриманням риторичної англійської моделі; проектувати, перевіряти, редагувати власний письмовий текстовий варіант.

Інтерактивне навчання писемного мовлення є максимально адекватним за своєю інтегрованістю у процес природного навчання мови, спрямованим на стимулювання активності студентів та розвиток мислення, а розуміння і мотивація є основними чинниками успішного виконання письмових завдань. Більшість проблем на письмі за традиційного навчання виникає саме тому, що студенти перекладають з рідної мови, зберігаючи рідну структуру у перекладених реченнях, що призводить до їх «неанглійського звучання». Тому метою інтерактивного письма є допомогти їм оволодіти «механікою» письма на рівні слова і речення.

Найдоцільнішим за інтерактивного підходу є поетапне навчання письма, як і говоріння, і на кожному етапі викладачі мають вдаватися до різних методів. На етапі контрольованого письма (рівень речення) вдало виконувати завдання на виправлення орфографічних і

пунктуаційних помилок; вимову по літерам слів, важких для запам'ятання; заміну у письмовому тексті літературних висловів ідіоматичними, розмовними, скороченими граматичними формами, вставними конструкціями; заміну неформальних висловів на відповідні у тексті формального стилю; з'єднання частин письмових висловлювань за допомогою відносних займенників, причинно-наслідкових сполучників та ін.

Для контрольованого письма (фразовий рівень) доцільно виконуються вправи на знаходження абзаців, відновлення недостатньої інформації в абзацах.

Характерною особливістю інтерактивного навчання письма є те, що вправи розраховані на розвиток самостійності і точного написання різних текстів у парній, груповій та колективній співпраці курсантів. Враховується той факт, що навіть компетентні у сфері письма мовці не завжди здатні створити одразу бездоганний письмовий фрагмент. Тому операції планування, проектування, вивірення, редагування, перевірки і удосконалення вважаються невід'ємною частиною спільної роботи студентів.

З метою подолання формалізованого відношення до виконання вправ, зміст комунікативних завдань слушно урізноманітнювати. Студенти можуть скласти фрагменти особистих щоденників, аналізувати розміщення частин тексту, змагатися у написанні «розрізаних» диктантів, скласти письмові проекти, відгуки про прочитане, звіти про непередбачувані події, офіційні та неофіційні листи. Виконуючи такі завдання, вони навчатимуться письмово викладати свої думки, оформлювати адресу закордонного адресату, дату, формулювати звернення, повідомляти фактичну інформацію, описувати події, що відбулися, характеризувати та ін.

Продуктивні уміння письма не є другорядними до умінь говоріння. З одного боку, вони безперечно є залежними від рівня володіння говорінням, оскільки письмова мовленнєва діяльність базується на внутрішньому проговорюванні та фіксації підготовленого матеріалу на папері. З іншого боку, уміння писемного висловлювання своїх та чужих думок важливо не тільки саме по собі, але і як засіб підвищення володіння усним мовленням, крім удосконалення усного мовлення, письмо сприяє також формуванню навичок самоконтролю над власними помилками і неточностями [1, с.209].

Здійснений нами у статті аналіз значення інтерактивного підходу до навчання писемного мовлення англійською дає змогу зробити такі **ВИСНОВКИ**:

1. Інтерактивне навчання англійського писемного мовлення є максимально наближеним до природовідповідної моделі засвоєння рідного писемного мовлення.

2. У складі комунікативної компетенції майбутнього педагога писемне мовлення не може бути другорядним у порівнянні із усним мовленням, адже воно визначає свідому готовність молодого фахівця до професійної діяльності, його подальшого особистого розвитку.

3. Систематизація форм і методів інтерактивного навчання писемного мовлення англійською виявила доцільність впровадження двоетапного навчання (на рівнях слова і речення) з використанням різного набору методів

4. Перший (контрольований) етап інтерактивного навчання передбачає використання методів: *punctuation work, spelling automation, handwriting drilling, characterizing of spoken and written English, matching/ substituting phrases, multiple choice of proper word, completing of sentences, simplifying of long sentences*; на другому (напівконтрольованому) етапі набувають актуальності такі методи: *good writers, students diaries, analyzing layout, jigsaw dictation, planning content, organizing ideas for writing, drafting, editing others work, dictogloss, from diagrams to text, incident/accident reports, from research to writing*.

5. Інтерактивна організація процесу навчання англійського писемного мовлення у парах та групах значно підвищує індивідуальну і колективну зацікавленість студентів у спонтанному мовленні, розвиває як навички міжособистісного спілкування, так і колективної

взаємодії, стимулює прагнення до емоційно позитивного спілкування і писемного мовлення англійською.

Література:

1. Лурия А.Р. Язык и сознание. / А. Р. Лурия– М.: Изд-во МГУ, 1979. – 319 с.
2. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – №1. – С.65 – 69
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Кол. авт.: Г.Є.Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І.Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005 – 119 с.
4. Сиротюк А.Л. Нейропсихологическое и психофизиологическое сопровождение обучения / А. Л. Сиротюк – М., 2003. – 288 с. – Библиогр.: С. 282 – 283.

У статті розглянуто механізми оволодіння англійським писемним мовленням за інтерактивної організації навчання, систематизовано форми і методи інтерактивного навчання англійського писемного мовлення.

Ключові слова: інтерактивне навчання, комунікативна компетенція, писемне мовлення.

В статье рассмотрены механизмы овладения английской письменной речью в условиях интерактивной организации обучения, систематизированы формы и методы интерактивного обучения английской письменной речи.

Ключевые слова: интерактивное обучение, коммуникативная компетенция, письменная речь.

The article has considered the mechanism of mastering English writing speech in process of interactive arrangement of study, forms and methods of English writing speech in interactive study are systematized.

Keywords: interactive study, communicative competence, writing speech.

УДК 378.147:81'243 (045)

О.О. Малінка

ЕМОЦІЙНЕ НАСИЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ УСПІШНОГО НАВЧАННЯ ЇХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Проблема емоційного насичення навчального процесу і пов'язана з нею проблема перетворення позитивних емоцій на стійке позитивне ставлення до процесу навчання є надзвичайно важливими. Звісно, мова йде про позитивні емоції, які, будучи самоцінними, виконують спонукальну функцію у навчальному процесі.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідженню ролі емоцій у формуванні потреб особистості і мотивів її діяльності присвячено чимало праць. Рядом авторів емоції розглядаються як суб'єктивна форма існування потреб (мотивів), обумовлених особливостями тієї ситуації, яка сприяла їх виникненню. Вивчався вплив емоційних факторів на формування духовних потреб і пізнавальних інтересів тих, хто навчається. В теорії діяльності емоції визначаються як відображення відношення результату діяльності до її мотиву. Успішна з точки зору мотиву діяльність викликає позитивні емоції, неуспішна – негативні. Емоції є процесом внутрішньої регуляції поведінки особистості. Являючи собою суб'єктивну форму вираження потреб, емоції передують діяльності з їхнього задоволення, спонукаючи і спрямовуючи її [1].

Співвідносячи пізнавальні та емоційно-мотиваційні процеси у розвитку психіки людини, вчені наголошують на протіканні мислительного процесу як єдності інтелектуального та емоційного (С. Рубінштейн), єдності афекту та інтелекту як на необхідній умові розвитку особистості (Л. Виготський), на існуванні нерозривного зв'язку між емоціями та